

POSTANOWIENIE

4 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

na posiedzeniu niejawnym 4 sierpnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa O.W.

przeciwko E. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w J.
o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,
na skutek skargi kasacyjnej O.W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 26 lipca 2023 r., VI ACa 22/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od O.W. na rzecz E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia doręczenia powódce odpisu postanowienia do dnia zapłaty.**

[P.L.]

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powódki O.W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 26 lipca 2023 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21; z 23 maja 2024 r., I CSK 364/24). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w powyższym przepisie wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne

mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08; z 24 lutego 2012 r., II PK 274/11; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20). Nie może stanowić przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie przekonanie skarżącej strony o „istotności” czy „ważności” problemu, który pojawia się na tle konkretnego rozstrzygnięcia w postępowaniu przed sądem drugiej instancji ani nie może sprowadzać się jedynie do polemiki ze stanowiskiem co do wykładni prawa przyjętym przez ten sąd.

Skarżąca wskazała, że rozbieżności w orzecznictwie dotyczą – w jej ocenie – wykładni art. 531 § 2 w zw. z art. 527 k.p.c. i sprowadzają się do odpowiedzi na pytanie, czy w sytuacji gdy doszło do szeregu dalszych czynności rozporządzających korzyścią majątkową, która wyszła z majątku dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, a wierzyciel dochodzi uznania za bezskuteczną jedynie czynności dokonanej z jego pokrzywdzeniem przez dłużnika z osobą trzecią, legitymacja bierna przysługuje wyłącznie tej osobie trzeciej, a jeżeli wierzyciel wystąpił ze skargą pauliańską przeciwko ostatniemu nabywcy korzyści majątkowej, zaskarżoną czynnością może być wyłącznie ostatnia czynności w łańcuchu, czy też można domagać się uznania za bezskuteczną wyłącznie czynności dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią.

Problematyka ta była jednak przedmiotem analizy Sądu Najwyższego. Pomimo że na przestrzeni lat ukształtowały się w orzecznictwie dwa przeciwstawne stanowiska, to zgodnie z dominującym poglądem w razie dalszego rozporządzenia korzyścią zaskarżona powinna być nie czynność dłużnika dokonana z osobą trzecią, lecz dalsze, a w istocie – ostatnie rozporządzenie korzyścią. W celu uzyskania orzeczenia uznającego „dalsze rozporządzenie” za bezskuteczne względem wierzyciela, wierzyciel ten nie musi występować z odrębnym żądaniem uznania za bezskuteczną również czynności prawnej dłużnika dokonanej z osobą trzecią.

Zgodnie z art. 531 § 2 k.c. wierzyciel powinien wystąpić z powództwem bezpośrednio przeciwko osobie czwartej, przy czym w toku tego postępowania, dążąc do uwzględnienia powództwa dotyczącego „dalszego rozporządzenia” korzyścią, musi wykazać, że także czynność dłużnika z osobą trzecią została dokonana w okolicznościach uzasadniających uznanie tej czynności za bezskuteczną. Na wierzycielu ciąży dowód przesłanek określonych w art. 531 § 2 k.c., dotyczących zaskarżonego w sprawie dalszego rozporządzenia korzyścią – przez osobę trzecią na rzecz osoby czwartej (zob. np. wyrok SN z 7 czerwca 2019 r., IV CSK 169/18). To stanowisko doczekało się aprobaty w dalszych orzeczeniach (zob. m.in. wyrok SN z 16 marca 2022 r., II CSKP 190/22; postanowienia SN z 25 kwietnia 2022 r., I CSK 443/22, i z 10 lipca 2024 r., I CSK 3618/23).

Wyrażone zatem przez Sąd Najwyższy stanowisko dotyczące podniesionej przez skarżącą problematyki jest aktualnie jednolite, a skarżąca nie przedstawiła przekonujących argumentów uzasadniających jego zmianę. Trafnie zatem Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że powódka powinna domagać się uznania za bezskuteczną względem niej czynności prawnej, na podstawie której osoba trzecia rozporządziła uzyskaną od dłużnika korzyścią na rzecz kolejnej osoby, tj. w niniejszej sprawie powinna to być czynność z 26 października 2011 r., dokonana między T.W., a E. sp. z o.o. w organizacji w J., na podstawie której T.W. przeniósł na tę spółkę własność przedmiotowej nieruchomości, darowanej mu wcześniej przez E.W.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1964 ze zm.).

[P.L.]

[a.†]